

Hagalyckan (3)

Hagalyckan gränsar till byn Väby i Vessige socken. Efter att ha varit frälsegård före 1854 har det varit torp till 1939, därefter såldes torpet ut från Hjuleberg 1940. Torpet var på 12 tunnland och 124 dagsverken om året skulle utföras med egna verktyg, exempelvis

spade för dikesgrävning, lie för skördarbete. Det innebar 2–3 dagar per vecka för att uppfylla kontraktet. Detta för att få bruka några tunnland stenbunden mark, med mycket dåliga hus, inte minst boningshuset. Ladugården hade plats för en häst, fyra kor och två sugor.

1870 blev omtalade *Johannes Larsson* (1842–1925) torpare i Hagalyckan. Johannes var född på torpet Bäckagård (1). Han gifte sig med Edvardina Svensdotter (1840–1927) från Hallsgård i Heberg. De fick fyra barn: Bengt Ludvig (1871–1949), som senare blev torpare i Bäckagård (1) i 42 år. Sven (1874–1948) blev torpare i Holmia (21) i 16 år. Harald (1877–1923) blev torpare i Skogsgård (2) i 15 år till sin död. Haralds svärfar, Johannes Karlsson, var också född i Hagalyckan och Haralds farfar, Lars Nilsson Hallqvist från Bäckagård (1) var fadder 1847 till Haralds blivande svärfar, Johannes. Jenny (1881–1944), efterträder sin far som torpare i Hagalyckan.

Det pratades om att Edvardina kom från en lärd familj. Det var så att hon hade en kusin i Heberg som hette Mårten. Det berättades att han tog så mycket mat han orkade bära i ett knyte och gick till Lund för att läsa. Han blev komminister i Göteborg. Hans sonson Mårten som tog sig namnet Hallén blev präst, i Arvika, radiopräst, riksdagsman i 49 år, begravde bland annat statsminister Per Albin Hansson. Denna anknytning var säkert något att berätta om i ett litet torp.

Johannes odlade upp torpet från fem till tolv tunnland. Johannes Larssons sonson Karl Bengtsson har tecknat ner många intressanta händelser och hörsägnar från 1800- och 1900-hundratalet, bland annat om hur Johannes och Edvardina hade det under sin tid i Hagalyckan:

En dag när Johannes skulle gräva ett dike vid skogsdungen Språngakull stötte han helt oförmodat på trä i jorden. Här gällde det att ta det försiktigt. Det kunde finnas något intressant. Det var nämligen allmänt känt att tjuvar härjade i trakten, bland annat två ökända, en vid namn Jakob och en vid namn Jon. Här kunde ju rent av vara en tjuvgömma? Man kan ju i fantasin föreställa sig vad Johannes tänkte när han ytterst försiktigt grävde runt sitt fynd och så småningom förstod att det var en kista. Sakerligen var förväntan och spänningen stor innan han kom så långt att han kunde få upp locket och finna innehållet. När detta hände bestod innehållet av en tomsäck, och ingenting annat. Att kistan fungerat som tjuvgömma var ju tydligt, synd bara att den inte innehöll värdefullare saker. Men föralldel, en säck kan ju vara bra att ha, och en kista ännu bättre. Det blev att gå hem till Edvardina med fyndet och göra det rent. Så blev det en liten förvaringsmöbel som fick sin plats i häbbaret.

Troligen fick den där en hedersplats. Det var ju intressant, det var billigt och det blev ett bra samtalsämne, dessutom ett litet tillskott till det säkert inte allt för luxuösa möblemanget. Laddikan var ju särdeles lämplig som förvaringsplats för värdehandlingar och pengar, om sådana fanns. Johannes och Edvardina fortsatte att bruka sitt torp med framgång.

När Johannes dog 1925 flyttade Edvardina till sin son Ludvig i Bäckagård och hade även den lilla kistan med. Edvardina dog 1927 och kistan följde sedan med Ludvig till Stora Hallstorp. När Ludvig var död och dottern Anna skulle flytta från Hallstorp till Hjuleberg fick hon hjälp av brodern Karl. Anna skulle vid detta tillfälle kasta bort kistan men hur det var så fick Karl den och nu finns den pietetsfullt restaurerad och i god vård hos Johannes sonsonson Gunnar Bengtsson i Kvibille.

Karl Bengtsson fortsätter att berätta om Edvardina och Johannes:

Det skulle göras två-tre dagsverken per vecka för att få bruka Hagalyckan och dessutom kunde det bjudas till ytterligare dagsverken, men dessa betalades med 75 öre per dag. Behövde man köpa 100 kilo råg kostade det 30 kronor. Det behövdes 40 extra dagsverken till denna råg.

Att med denna kontantinkomst försörja en familj på sex personer var inte lätt. Johannes var något av ett födgeni och det kunde sannerligen behövas. Han skaffade sig på något sätt en häst och vagn och åtog sig att transportera Hjulebergs mejeriprodukter till Halmstad. För varje resa, "äcka", erhöll han en ersättning av fyra kronor, det var nära fyra mil enkel väg så det tog två dagar.

Det hände att han kom över billiga livsmedel, som en gång när han fyllde vagnen med färsk sill för en krona, detta var 1882. På hemvägen sålde han sill så det stod härliga till, "ta så mycket ni vill för 25 öre", det var en affärsresa för en torpare.

Det berättas att han blev rånad i Fröllingskogen. En person tog tag i betslet på hästen och skulle stoppa ekipaget. Johannes fann på råd: "Hej, du det var längesedan vi sågs, jag måste få hälsa på dig riktigt!" Rånaren sträckte fram handen, Johannes var stor och stark, släppte inte, manade på hästen och där fick rånaren släpa med tills han var "mör".

Under åren 1894–1897 brukades Hagalyckan av nygifta sonen Bengt Ludvig och Beata. Här föddes barnen Johan, Bror och Karl. Familjen flyttar till Bäckagård (1).

Johannes fortsatte sedan som torpare till 1912 då dottern Jenny gifte sig och tog vid. Jenny var gift med Linus Karlsson (1879–1930). De fick tre barn: Edit (1911–1999), mejerska på Hjuleberg, gifte sig med Axel Johansson, flyttade till Vallen (14), sedan till Ekelund (18) och slutligen till Abilds by. Bror (1915–1988), gifte sig med Margit Bengtsson från Kamper (34). Carin f. 1919, gifte sig med Bror Bergstrand från Humselynga.

Johannes och Edvardina bodde kvar i ett undantag som bestod av ett litet rum med en liten järnkamin som enda värmekälla och spis. Här bodde de i 13 år under dessa mycket enkla omständigheter. 1916 fick de ta emot ett barnbarn, fyra dagar gammalt som blivit moderlöst, nämligen Svea från Skogsgård (2). Hur var det möjligt, på den tiden fanns det ingen hjälpnäring. Ingen anade då att torpet Hagalyckan skulle fortsätta i släkten, när Svea, 19 år senare, blev torparfru där.

1920 blev Jennys man Linus sjuk, (sömnsjuka) Parkinson. Detta innebar att han inte kunde göra dagsverken på Hjuleberg och då fick inte familjen vara kvar på torpet. Tack vare att äldsta barnet Edit orkade göra dessa dagsverken med hjälp av kusinen Johan från Holmia (21) kunde familjen bo kvar till 1926. Brukandet av Hagalyckan fick göras med hjälp av grannar, denna hjälp skulle gengäldas av Jenny med tvättning, bakning och annat tungt arbete. När detta blev övermäktigt fick familjen flytta, först till Jennys bror i Holmia där ett rum kunde ställas till förfogande. Nu gick Jenny till godsägaren och frågade om det möjligtvis kunde finnas en ledig bostad.

När Jenny erbjöd sig att mjölka på Hjuleberg ordnade det sig, en bostad var ledig på Kullen (17). Nu fick Jenny cirka 20 kor att mjölka morgon, middag och kväll och därmed mellan passa sin sjuke man och barnen.

1926 kom till Hagalyckan Ivan Pettersson f. 1888, från Spannarp. Han var gift med Alfrida Bertilsdotter f. 1893, de fick sex barn: Vidar f. 1920, Märta f. 1921, Rune f. 1923, Karl Evert (3/9 1926–24/10 1926), Gulli, 1927 och Anna Lisa (25/7 1930–18/2 1931). Modern Alfrida dog också 1931, i TBC, efter sex månader på behandlingshem. Det berättas, att när barnen stod lik i häbbaret fick de inte vara i fred för mössen.

Gulli kom till torpet Skogsgård (2) och växte upp där. Hon konfirmerades i Abild 1942. 1936 flyttar Ivan och tre barn till gården Svängen, avstyckad från Biskopstorp i Kvibille.

1936 blev Gustav Ahlqvist (1907–1991) den nye torparen i Hagalyckan, han gifte sig med Svea Johansson (1916–1991) från Skogsgård (2), *barnbarn till Johannes Larsson*, De fick bo tillsammans i Hagalyckan i 55 år, de fick två barn: Gert f. 1935 och Gun f. 1943. Gert gifte sig med Gundla från Getinge. Gert arbetade på Hebergs Inköpsförening och bor på Bergagård, Eftra. Gun gifte sig med Bernt från Solakull, Abild och bosatte sig i Getinge.

Gustav hade tjänat dräng på olika gårdar i trakten och att få möjligheten att bli torpare var nog ett framsteg. Svea var 19 år och man kan bara ana hennes funderingar hur det skulle bli. Trots att det var fattigt, torftigt och omodernt blev det nog en viss trygghet i tillvaron. Gustav köpte häst, ett par kor och några höns. Sveas inkomst var vad hönsen gav. Detta skulle räcka till hushållet, kanske någon gardin och annat. Ägg såldes året 1937 för 136 kronor och 92 öre.

1940 fick Gustav och Svea möjligheten att köpa Hagalyckan av Hjuleberg. Att få köpa torpet innebar en ny livssituation. Nu var det intressant att förbättra både ute och inne. Det var fyra torpare på gränsen till Vessige som fick möjlighet att köpa sina torp och leva kvar på platsen. Det är förvånande hur det gick att finansiera dessa köp och investeringar som gjordes, pengar var ju en bristvara.

Ludvig Persson från Vasgård hämtar sin dagsranson mjölk hos Gustav Ahlqvist.

Foto och text: Gert Ahlqvist.

Hagalyckan efter friköpet 1940

Nu var det mycket att förbättra på det gamla torpet. Åkrarna skulle röjas fria från sten och stenrösen. Husen skulle renoveras. Boningshuset var byggt 1860 och dåligt isolerat. Det bestod av kök, stuga och häbbare samt det lilla undantagsrummet som inte var större än att det blev lämpligt som skafferier. Uppvärmningen av huset var en vedspis i köket och en kakelugn i rummet.

Halmtaken ersattes så småningom med spånstickor som hyvlades ur 50 cm långa granbitar. Uthusen byggdes till och när ett magasin för spannmål byggdes kunde rum på vinden i stugan inredas, spannmålen behövde inte förvaras där längre.

1955 sålde Hjuleberg även torpet Vasagård (4) till Gustav och Svea och de gamla torpen slogs ihop. Nu kunde djuren utökas och det behövdes en större ladugård. Ett torftigt torp hade förvandlats från dagsverkstorp till ett bärkraftigt jordbruk enligt den tidens mått. Med tiden ökade strukturrationaliseringen inom jordbruket och vad som var bärkraftigt ändrades hela tiden. Hade Gustav planterat igen sina upprädda åkrar innan han slutade som bonde, hade han fått bidrag för detta.

Svea och Gustav fick alltså verka och bo i Hagalyckan lika lång tid som *Sveas farmor och farfar Evaldina och Johannes Larsson*, 55 år vardera, tillsammans 110 år.

Nu ägs och underhålls Hagalyckan som ett fritidstorp av *dotter Gun, gift med Bernt Larsson från Solakull*, *tremänningar och båda barnbarnsbarn till Johannes och Edvardina Larsson*.